

Małgorzata Dziejna, Marta Piątek, Marzena Sławińska

Gr. MMM

Archetyp Anima i Animus - kobiety w nietypowych zawodach.

Wstęp

Dawno, dawno temu za górami za lasami w królestwie Eldor żyła księżniczka. Na imię miała Ana. Słynęła ze swojej nieskazitelnej urody i dobroci serca. Od dziecka uczono ją nienaganych manier, wzorowej elegancji i cech które powinna posiadać każda kobieta. Pilnie i skrupulatnie wykonywała wszystkie obowiązki, ale w głębi serca marzyła o czymś innym. Oczekiwano od niej, że poślubi króla z sąsiedniego królestwa. Królowa ze względu na dobre wychowanie musiała zgodzić się z planami rodziców. Po długich rozmowach rozpoczęto przygotowania do królewskiego wesela. Zaangażowano wszystkich mieszkańców Eldoru. Całe królestwo, a nawet dwa cieszyły się z nadchodzących wydarzeń. Jedynie Ana odczuwała pustkę i nie do końca widziała się w roli królowej. Pewnego słonecznego dnia, wybrała się na spacer aby uspokoić myśli. Wędrując przez las spotkała rycerza - wędrowca, z którym podjęła rozmowę. Poczula jakby znała go od zawsze. To skłoniło ją do wyznania mu swojego najskrytszego marzenia. Rycerz zafascynowany wyznaniem księżniczki obiecał pomóc jej w spełnieniu tego marzenia. Od tego dnia codziennie spotykali się na łące w lesie. Jak myślicie, co tam robili...?

Otóż nasza księżniczka chciała być rycerzem! Jak zapewne wszyscy się domyślamy do ślubu nie doszło, a nasza księżniczka razem z rycerzem wyruszyła w świat doskonalić swoje umiejętności. Rodzina królewska była oburzona tą decyzją, ale bardzo kochali swoją córkę więc po jakimś czasie postanowili ją wspierać.

1. Anima i Animus – teoria

1.1 Dlaczego tak się stało? – Czym jest Anima i Animus?

Księżniczka odkryła w sobie swojego Animusa. Według Carla Gustawa Junga archetypy Anima/Animus to dwa główne archetypy osobowości. Anima to żeńskie cechy charakteru, natomiast Animus to męskie cechy. Jung twierdził, że mężczyźni posiadają Animę, a kobiety Animusa. Jung uważał, że najważniejszym zadaniem jakie staje przed każdym człowiekiem

jest uświadomienie sobie, że w głębi naszej duszy istnieje owa Anima, ów Animus i pozwolenie jej/jemu na rozwój. Owo uświadomienie polega na integracji cienia, czyli dopuszczeniu do swojej świadomości treści nieświadomości (Jung, 1976).

1.2 Anima/Animus w organizacjach i zarządzaniu.

Zdaniem Davida Hart czy też Neila Brady'ego archetypy wyobrażane są zbiorowo. (Hart i Brady, 2005, cytowany w: Kostera, 2010). Anima to coś atrakcyjnego, motywator, np. kariera. Anima ma duży potencjał, ale często bywa pozornie niedostrzegana w organizacjach. Odwrotnie Animus, którego każdy dostrzega. Jednak Animus w organizacjach bywa mało rozwinięty. Animus bywa rozumiany jako duch rywalizacji. Połączenie Animy i Animusa to komunikacja i wzajemne dopełnienie poszczególnych elementów organizacji (Kostera, 2010).

Lisa Zanetti podkreśla, że współcześnie w zarządzaniu obecny jest archetyp Animusa. Natomiast Anima jest pomijana. Władze organizacji za swój główny cel obierają rozdzielanie życia prywatnego od pracy. Dlatego też, idealny pracownik to ktoś, kto nie ma rodziny, ani aktywnego życia osobistego. Ktoś taki kojarzy nam się raczej z mężczyzną niż kobietą. Warto jednak zauważyć, że organizacje wykluczają archetyp żeński, ale nie kobiety (Zanetti, 2002, cytowany w: Kostera, 2010).

1.3 Męskość w organizacjach i zarządzaniu

Męskość jako archetyp może się przejawiać na wiele sposobów. Jest kulturowo związana a mocą i siłą (Kostera, 2010).

Odmiany męskiej mocy według Stephena Whiteheada i Franka Barretta to agresja, pozycja władzy i cecha tożsamości mężczyzny rozumiana zbiorowo (Whitehead i Barrett, 2001, cytowany w: Kostera, 2010).

- agresja – najprostsza i najprymitywniejsza. Staje się bardziej akceptowana w obliczu walki i konkurencji. Granica między konkurencją, a przemocą jest bardzo cienka i łatwo ją przekroczyć. Agresję rozumie się jako dążenie do wygranej – cecha typowo męska (Kostera, 2010).
- pozycja władzy – łączy się z tym konkurencja i pewien rodzaj współpracy (Matthews, 2002, cytowany w: Kostera, 2010). We współczesnych organizacjach konkurencja często staje się agresją.
- cecha tożsamości mężczyzny pojmowana zbiorowo.

W zarządzaniu dominuje tradycyjna wersja męskości. Główną rolę odgrywa Animus, a więc nie trzeba być mężczyzną by zarządzać po męsku. Zdaniem Judy Wajcman kobiety na wysokich stanowiskach „zarządzają jak mężczyźni”. Ich praca kojarzona jest z męskością – stanowczość, zadaniowość, dyspozycyjność, twardość i czasem agresywność (Wajcman, 1998, cytowany w: Kostera, 2010).

Kwestie zarządzania traktowane są jak bezpłciowe, ale menadżerowie od zawsze byli mężczyznami. Dlatego też mamy ukryte połączenie zarządzania z męskością. Męskość to motywator do zdobywania pozycji społecznej (Kostera, 2010).

2. Kobieta pracująca – rys historyczny

2.1 Irena Kwiatkowska – *Czterdziestolatek*

Obraz kobiety pracującej w różnych zawodach, szczególnie nietypowych i męskich był znakomicie ukazany w popularnym serialu *Czterdziestolatek*. Irena Kwiatkowska jako Kobieta Pracująca wykonywała różne zawody. Stała się humorystycznym symbolem emancypacji kobiet. Prywatnie, aktorka była szczęśliwa, z poczuciem humoru. Uzyskiwała liczne nagrody aktorskie, doskonale odnajdywała się w swoim zawodzie (Molińska, 2011).

Wcielenia kobiety pracującej w odcinkach serialu:

- ✓ Roznosicielka mleka
- ✓ Specjalistka od uszczelniania okien taśmą metalową
- ✓ Inkasentka z gazowni-elektrowni
- ✓ Agentka PZU
- ✓ Sprzedawczyni cielęciny
- ✓ Oferuje „domokrażne szycie spodni z materiałów powierzonych”
- ✓ Sprzątaczką w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego
- ✓ Listonoszka i kontrolerka biletów
- ✓ Ekspert samochodowy PZM-otu

- ✓ Prace zlecone dla spółdzielni „Dzianina”
- ✓ Wymiana uszczelek
- ✓ Kominiarz
- ✓ Sąsiadka z piętra
- ✓ Pomoc domowa z ogłoszenia
- ✓ Jednoosobowa „trójka szkolna”
- ✓ Sprzedawca-Rzeczoznawca w Desie
- ✓ Inspektor do walki z radio- i telepajęczarstwem
- ✓ Stewardessa
- ✓ Ochotniczka w Ochotniczym Komitecie Opieki nad żonami rezerwistów
- ✓ Operator koparki
- ✓ Naganiacz na polowaniu
- ✓ Ogrodnik w parku szpitalnym

2.2 Magdalena Figur - Kobiety na traktory

Magdalena Figur w lutym 1949 roku otrzymała możliwość uczestniczenia w kursie dla traktorzystów. Brało w nim udział czterdziestu mężczyzn oraz dwie kobiety, z których kurs ukończyła tylko Figur. Jej zdjęcia, zrobione w maju 1949 roku w Wilanowie, zostały wykorzystane do całej serii publikacji propagandowych PRLu. Przedstawiały uśmiechniętą dziewczynę w mundurze Związku Młodzieży Polskiej, siedzącą na traktorze marki John Deere. Plakaty zawierały hasła „Kobiety na traktory”, czy „Młodzieży. – Naprzód do walki o szczęśliwą socjalistyczną wieś polską”. Plakaty wspierały sojusz robotniczo-chłopski. W 2001 roku Ewa Pięta nakręciła film dokumentalny *Dziewczyna z plakatu*, poświęcony losom Magdaleny Figur. Film otrzymał nagrodę „Złotego SMOFI” w kategorii filmów alternatywnych-profesjonalnych na 11. Międzynarodowym Festiwalu Krótkometrażowych Filmów Alternatywnych i Amatorskich SMOFI w Krakowie w 2001 (Pięta, 2001).

2.3 Leokadia Krajewska – milicjantka

W latach 1945–1949 Leokadia Krajewska była jedną z pierwszych kobiet milicjantek z Kompanii Ruchu Drogowego, która kierowała ruchem drogowym na pozbawionych sygnalizacji skrzyżowaniach w Warszawie. W tym okresie znana była jako Lodzia milicjantka. Była jednym z symboli powojennej Warszawy. Leokadia Krajewska bardzo często pojawiała się na zdjęciach i w artykułach prasowych. Była honorowym gościem sylwestrowego balu przodowników pracy w 1948 roku, zorganizowanym w Prezydium Rady Ministrów. Wówczas Lodzia milicjantka tańczyła pierwsze tango z premierem Józefem Cyrankiewiczem. Od 1949 do 1973 roku pracowała w Komendzie Stołecznej MO. Pracę w milicji rozpoczęła jeszcze jako nieletnia. Mając 17 lat zrezygnowała z pracy sanitariuszki w Polskim Czerwonym Krzyżu i dołączyła do Kompanii Ruchu Drogowego. Kobieta pracowała w wydziale łączności, inspekcji i szkolenia, była także sekretarką, maszynistką i kierownikiem hali maszyn. Zatrudniona była nawet w dochodzeniówce (Koehler, 2014).

3. Kobiety w nietypowych zawodach – współcześnie

3.1 Kobieta Kominiarz

Pani Kominiarz pochodzi z rodziny jubilerów, ale nie chciała iść w ślady ojca. Już na studiach przyuczała się do zawodu, jednak praca złotnika była dla niej męcząca. Skończyła informatykę i zarządzanie, lecz to ją nudziło. Z wykształcenia jest magistrem ekonomii. Pracowała również w firmie produkującej słodycze, jednak po trzech miesiącach zrezygnowała, gdyż praca nie przynosiła jej satysfakcji. Jak widzimy, aktywnie szukała życiowej drogi. Znalazła ją właśnie w kominiarstwie.

Była świadoma tego, że w celu spełnienia marzeń, musi być wytrwała i twarda. Nie bała się podchodzić do egzaminu zawodowego, ponieważ na studiach robiła dwa kierunki jednocześnie, a co za tym idzie, często podczas sesji musiała zmierzyć się z siedemnastoma egzaminami. Na egzamin kominiarski poświęciła trzy tygodnie przygotowań, ale niektórzy uczą się kilka lat. Egzamin zawodowy zawiera pytania z matematyki, materiałoznawstwa, czy też towaroznawstwa.

Pani Kominiarz uważa, że najtrudniejsze w tym zawodzie jest chodzenie po dachach. Czasem trzeba narazić swoje życie, a to wszystko dlatego, że w Polsce nie dba się o to, żeby na dachu była ława kominiarska, czyli platforma, na której można bezpiecznie stanąć.

Kobieta kominiarz zwraca uwagę, że kobiety spotykają się w tej branży z trudnościami.

Jak sama mówi:

Mistrz, u którego się szkoliłam, dostał telefon, że będzie miał problemy, bo przyjął mnie na naukę. Na egzaminie mistrzowskim komisja usłyszała polecenie, żeby mnie oblać. Dlatego dostałam trudniejsze, niż standardowo, pytania. I pewnie dlatego zaliczyłam tylko na czwórkę.

Mimo to podoba jej się rywalizacja i konkurencja. Zwłaszcza, że o dobrych kominiarzy jest dziś bardzo trudno. Uważa, że w Polsce nie są skłonni pracować w tym zawodzie. Jest takie przeświadczenie, że kilo handlu jest więcej warte, niż kilo roboty.

Kobieta Kominiarz prowadzi własną firmę świadczącą usługi kominiarskie (Sąsiada, 2013).

Niestety, mimo naszych starań, ze względu na nadmiar pracy nie udało się odpowiedzieć na nasze pytania. Jednak, podczas krótkiej rozmowy telefonicznej uzyskaliśmy podstawowe informacje dla badania.

3.2 Kobieta Rajdowiec - Polish Drift Girl

Kobieta Rajdowiec nazywana jest przez media Królową Polskiego Driftu a także Polish Drift Girl. Jest to jedyna licencjonowana drifterka w Polsce, która przygodę z „driftem” rozpoczęła w 2004 roku. Wtedy właśnie odbyły się zawody organizowane przez Stowarzyszenie Sprintu Samochodowego. Podczas zawodów jeden z polskich kierowców samochodowych uprawiających drift zrobił pokaz, który zachwycił naszą bohaterkę. Od tego momentu, wiedziała, że to jest to, co chce robić. Rok później, za namową tego samego rajdowca, wystartowała w pierwszej w Polsce imprezie z cyklu Drifting Cup 2005. Wystartowała – w butach na obcasie i na oponach, na których jeszcze musiała wrócić do Warszawy. W 2008 r., jako pierwsza kobieta, zdobyła licencję Polskiej Federacji Driftu (Pilarczyk, 2016).

Udało nam się skontaktować z Polish Drift Girl i drogą mailową zadałyśmy jej kilka pytań, na które z miłą chęcią odpowiedziała. Dowiedziałyśmy się, że po zrobieniu prawa jazdy, poszła do akademii doszkalającej techniki jazdy, gdzie odkryła w sobie żyłkę kierowcy sportowego. Jeśli chodzi o stosunek mężczyzn do jej zawodu, to pisze, że spotyka się z wieloma zniewagami, ale taktuje je jako zazdrość ze strony mężczyzn.

Ponadto, zapytałyśmy czego mężczyźni mogliby się nauczyć od zawodowo zmotoryzowanych kobiet. Odpowiedziała, że przede wszystkim – większej pokory. „Jechać szybko to nie jest jakaś wielka filozofia. Większość z Panów to mistrzowie prostej. W sytuacji kryzysowej sobie nie poradzą.” (Pilarczyk, 2016).

Zaskakujący był fakt, że podobnie jak Pani kominiarz, nasza Polska Drifterka jest informatykiem i menadżerem. Współpracuje z firmami informatycznymi. Tę pracę też lubi. Jest to kobieta z wieloma zainteresowaniami, pomimo normalnej pracy jako informatyk, ma pasję związaną z driftem.

Jednak, kiedy zapytałyśmy co jest dla niej najważniejsze, odpowiedziała, że szczęście:

Ja chcę być szczęśliwa, dlatego często zadaje sobie pytanie czego oczekuję i jak mogę to osiągnąć. Idę często pod prąd. Nie przejmuję się tym czy spełniam czyjeś oczekiwania. Na szczęście otaczają mnie ludzie, z którymi udaje mi się to realizować.

Co Polska Drifterka mówi o sobie?

Bardzo często kobiety przytulają się do mnie mówiąc, że to fantastyczne, że jest taka kobieta, która pokazuje, że płeć piękna też radzi sobie za kierownicą ☺ tzn. że chyba udaje mi się łamać pewne stereotypy.

Wierzyłam, że mi się uda. Bardzo chciałam zbudować wymarzony driftowóz i byłam mocno zdeterminowana. Faktycznie było bardzo dużo problemów na początku. Szczególnie związanych z finansami. Ja ich po prostu nie miałam – i też nie miałam „tatusia”, który chciał za to zapłacić.

Interesujące jest również to, że mamy w Polsce niejedną drifterkę! Istnieje nawet ogólnoeuropejska seria dla kobiet Queen of Europe – czyli dla kobiet tzw. „drifterek” z całej Europy.

4. Podsumowanie

Mimo, że nasze bohaterki są kobietami, to dostrzegamy w nich obecność Animusa. Owa męskość przejawia się przez agresję rozumianą jako dążenie do realizacji swoich celów, a więc do wygranej.

Kobieta-kominiarz znalazła swoją przyszłość - miała pracować w złotnictwie. Mimo to, postanowiła walczyć o możliwość robienia tego, co sprawia jej satysfakcję. Musiała pokonać wiele przeszkód, aby zdobyć upragniony zawód.

Podobnie było u Drifterki przed którą, pojawiło się wiele problemów, m.in. finansowych, logistycznych czy też problemów z akceptacją jej samej jako zawodowego kierowcy, jak i drogi jaką obrała.

Jednak wytrwałość, stanowczość i dyscyplina, czyli cechy typowo męskie, sprawiły, że obie Panie, ciągle realizują coraz to nowe cele.

Z agresją łączy się również konkurencja. Ten temat, w zasadzie nie wymaga głębszego rozszerzenia, gdyż konkurencja jest aspektem przez każdego rozumianym.

Kolejnym istotnym czynnikiem męskości jest pozycja władzy. Pani kominiarz przez ciężką pracę i wytrwałość założyła własną firmę. Z kolei kobieta-rajdowiec jest najlepszą polską drifterką.

Pozostaje mieć nadzieję, że więcej kobiet dojrzy do decyzji, które całkowicie odmienią ich życie, ale również je uszczęśliwią.

Załączniki:

1. Konspekt
2. Wywiad z Kobieta-rajdowcem

Bibliografia:

I. Opracowania książkowe:

1. Jung, C. G (1976) *Archetypy i symbole. Pisma wybrane*. Warszawa: Czytelnik
2. Kostera M. (2010) *Organizacje i archetypy*. Warszawa: Wolters Kluwer

II. Źródła internetowe:

1. Molińska J. (2011) „Irena Kwiatkowska. Biografia kobiety pracującej”, pobrane w world wide web 02-05-2016 <http://kultura.newsweek.pl/irena-kwiatkowska--biografia-kobiety-pracujacej,73155,1,1.html>
2. Pilarczyk K. „Blog osobisty”. www.karolinapilarczyk.pl
3. Sąsiada T. (2013) „Z wykształcenia jest magistrem ekonomii...”, pobrane w world wide web 10-05-2016

<http://www.iwomana.pl/naserio/ludzie/z;wykształcenia;jest;magistrem;ekonomii;mogła;prowadzić;rodzinną;firmę;a;wybrała;zawod;kominiarza;monika;cichon-suda;nie;wyobraza;sobie;lepszej;pracy,145,0,1419153.html>

III. Filmy

1. Autor nieznany. „100 sekund z Karoliną Pilarczyk” Austria Greinbach, <https://www.youtube.com/watch?v=sb2IrHTfP3Y>
2. Buczkowski L. (1953) *Przygoda na Mariensztacie*. Wytwórnia Filmów Fabularnych w Łodzi
3. Gruza J. (1974-77) *Czterdziestolatek*, fragmenty o Kobiocie Pracującej. Telewizja Polska. <https://www.youtube.com/watch?v=ar6h1tj9G8E>
4. Koehler S. (2014) *Notacje. Leokadia Krajewska*. Narodowy Instytut Audiowizualny. <http://ninateka.pl/film/leokadia-krajewska-notacje>
5. Pięta E. (2001) *Dziewczyna z plakatu*. <http://vod.tvp.pl/4288892/dziewczyna-z-plakatu>